

Více sociálních pracovníc a pracovníků do politiky a méně mýtů a předsudků ve veřejném prostoru i sociální práci

Kateřina Cidlinská

Nacházíme se jakožto společnost v nelehkých časech. Ještě jsme se ani neoklepali z dopadů pandemie a již tu máme skokové zdražování a za humny válku. Tato situace na jednu stranu jasně ukazuje na nezastupitelné místo sociální práce ve společnosti, ale zároveň také zvýrazňuje její nedostatečně silný hlas, zejména v oblasti veřejných politik. Dohání nás dlouhodobě neřešené či neadekvátně řešené sociální problémy a k nim se přidávají problémy nové. Abychom byli schopni těmto starým i novým výzvám úspěšně čelit, potřebujeme mimo jiné dvě věci. Potřebujeme se zbavovat mnohých předsudků a mýtů o fungování společnosti a jednotlivců a k tomu potřebujeme političky a politiky, kteří jsou schopni empatie a sebereflexe a díky tomu i změny dosavadních „zajetých kolejí“ přístupů k řešení problémů. Zní vám to trochu jako typické atributy sociálních pracovníků? Nám ano. V tomto čísle Vám proto přinášíme rozhovor se sociálním pracovníkem v politice, a dále texty, které se z různých úhlů pohledu věnují tématu předsudků a mýtů v oblasti sociální práce obecně i práce se specifickými cílovými skupinami.

Téma empatie a sebereflexe v sociální práci otevírá teoretická stať Daniela Štěpánka a Radky Janebové, kteří se zamýšlí nad možnostmi využití humanistické etiky Ericha Fromma v kritické případové práci. Tento inovativní počín poukazuje na vliv kultury na vztah klient – sociální pracovník prostřednictvím Frommovy typologie vztahů klient – psychoterapeut. Frommovu typologii tak autoři dávají do souvislosti s různými typy přístupů k sociální práci, zejména v oblasti přístupu k moci, disciplinaci a participaci klientů, a tedy k etice. Humanistickou etiku přitom Štěpánek s Janebovou představují jako překrývající se s kritickou sociální prací, neboť klade důraz nejen na sebereflexi klientů, ale i sociálních pracovníků a na reflexi strukturálních příčin sociálních nerovností. Usiluje o odstraňování stereotypních pohledů na klienty a klientů i sociálních pracovníků na sebe sama, čímž se zdá být pro pozitivní společenskou změnu účinnější než etika autoritativní spojená s neoliberálním diskurzem radikální individuální odpovědnosti.

Na potřebu věnovat větší pozornost klientské perspektivě a snaze o její porozumění poukazuje také akademická stať věnovaná domácímu násilí a dále dva texty v rubrice odborná sdělení. První představuje „konzultanty z praxe“, tedy institut, který je přímo zacílen na boření mýtů a předsudků, o což se snaží prostřednictvím metody tzv. storrtellingu, tedy vyprávění osobních příběhů bývalých či aktuálních klientů sociálních služeb. Druhý seznamuje se specifiky ženského bezdomovectví, jejichž nedostatečná reflexe v oblasti sociálních služeb vede k tomu, že některé existující služby ženy nevyužívají nebo jen v omezené míře. Stať o domácím násilí Silvie Morávkové a Petry Balážiové přináší sondu do života obětí domácího násilí a představuje strategie žen pro prevenci, zmírnění a zastavení násilí a různé faktory vedoucí

k volbě jednotlivých strategií. Autorky navíc v rámci analýzy originálně využívají konceptuální model, který byl jinak vyvinut pro oblast prevence a léčby závislosti. Jejich text tak může být inspirativní pro studující, kteří přemýšlejí o teoretickém zařámování vlastních výzkumných projektů.

Kterak nás stereotypy inhibují v řešení společenských problémů, neboť zasahují i do nastavení veřejných politik, ukazuje text Jany Levické a Zuzany Strculové zaměřený na fenomén ageismu na Slovensku. Autorky vysvětlují cyklické působení stereotypů a politik, kdy stereotypy spojené se seniory a stárnutím usnadňují přijímání takových politik, kvůli kterým jsou tyto stereotypy dále posilované a udržované. Jejich analýza navíc přinesla zjištění, že veřejné organizace, které deklarují snahu o řešení ageismu, se jím reálně nezabývají.

Většina zmíněných textů, které najdete v tomto čísle, poukazuje na to, že v oblasti veřejné politiky chybí odborná perspektiva sociální práce, jež by pomáhala nastavovat politiky tak, aby mohly být co nejefektivnější pro odstraňování negativních společenských jevů. Naštěstí jsou však i světlé výjimky, kterou představuje Robert Pisár, radní pro sociální politiku v Karlovarském kraji a bývalý vedoucí azylového domu v Sokolově a zakladatel společnosti Pomoc v nouzi, s nímž vedl rozhovor Petr Vojtíšek. Pisár na příkladu vlastní zkušenosti v roli sociálního pracovníka poukazuje na slabá místa veřejných politik, které se nyní snaží měnit. Navíc sociální pracovník by podle něj měl neustále pochybovat o správnosti svých postupů, tedy neustrnout v zajetí svých dosavadních představ či společensky rozšířených mýtů. Více takového reflexivního přístupu i v politice by naší společnosti zajisté prospělo, jak ukazují i další texty čísla zaměřené na problémy poskytování osobní asistence a zajištění personální stability v domovech pro seniory v době překotně se měnících vládních nařízení během pandemie.

Dále v čísle najdete recenzi knihy Iva Telce „Kontroverze práva, zdraví a rodiny“ od Dana Hanuše. Na první pohled tento text tematicky vybočuje z oblasti boření předsudků a mýtů, avšak ne tak docela. Telec totiž ve svém posledním díle trilogie o právu a zdraví poukazuje na zažité a mnohdy mylné představy o tom, co je a co není právní jev. Dan Hanuš pro Vás dále vytvořil zprávu z IV. Soukromoprávní doktorandské konference „Civilistické pábení“, jež byla tentokrát věnována civilnímu právu a novým technologiím.

Jak je z podaného přehledu obsahu tohoto čísla patrné, je nabitě závažnými tématy k zamyšlení nad vlastní praxí i výzkumem. Určitě Vám udělá skvělého společníka pod slunečníkem, až si budete chtít odpočinout od letních radovánek a trochu si zakontempletovat a načerpat pracovní inspiraci. Jménem redakce přeji krásné léto!